

intervju: Prof.dr.sc. Zrinka Tarle

► Intervju vodio Mirko Soldo *

Većina starijih studenata Vas zna, no tu su i mlađi čitatelji Sonde pa Vas molim da nam se i za njih ukratko predstavite.

Rođena sam 28. kolovoza 1969. godine u Osijeku. Stomatološki fakultet u Zagrebu upisala sam šk/god. 1987/88, a diplomirala 1992. godine s prosječnom ocjenom 4,93. Kao student bila sam demonstrator na Zavodu za dentalnu patologiju, Zavodu za fiksnu i Zavodu za mobilnu protetiku, dobitnica sam tri Rektorske nagrade i bila sam stipendist Sveučilišta kao jedan od najboljih studenata Sveučilišta.

Od 27. siječnja 1993. zaposlena sam u Zavodu za dentalnu patologiju, današnjem Zavodu za endodonciju i restaurativnu stomatologiju. Specijalist sam dentalne patologije i endodoncije, redoviti profesor

i prodekanica za znanost Stomatološkog fakulteta. Voditelj sam poslijediplomskih kolegija na specijalističkom i doktorskom studiju, voditelj Poslijediplomskog dokorskog studija – Dentalna medicina, predsjednica Odbora za znanost i Odbora za poslijediplomske studije – doktorski studij i glavni istraživač na projektu “Nanostruktura restaurativnih materijala i interakcije s tvrdim zubnim tkivima”. Doktorirala sam iz područja dentalnih materijala s temom “Procjena polimerizacijskog učinka pulsno-laserskog izvora svjetlosti u uzorku kompozitnog materijala”.

Pod mojim mentorstvom obranjeno je 20 diplomskih radova, 2 magistarska i 2 doktorska rada. Autor sam i suautor 123 znanstvena, pregledna i stručna rada od kojih je 75 in extenso, od čega je 25 citirano u Current Contents i SCI. Autor sam poglavlja u knjizi “Osnove stomatoloških

materijala” (V. Jerolimov i suradnici), Zagreb, 2005. Aktivno sam sudjelovala na brojnim europskim i svjetskim kongresima kao i na mnogim domaćim kongresima i radnim tečajevima te održala brojna pozivna predavanja.

1996. godine nagrađena sam odličjem Svjetskog društva hrvatskih liječnika za najbolji znanstveni rad u području stomatologije, a 2004., 2006. i 2007. nagradom za najbolje predavanje odličjem “Dental Progress”.

Član sam Hrvatskog liječničkog zbora, Hrvatske stomatološke komore, Hrvatskog endodontskog društva, International Association for Dental Research – Dental Materials Group, članica glavnog Odbora CED IADR, European Society of Endodontics, Uređivačkog kolegija časopisa Acta Stomatologica Croatica, Recenzent-skog odbora časopisa Dentistry South

Africa te članica Vijeća biomedicinskog područja. Udana sam i majka dva sina.

Od ove akademske godine vodite kolegij Restaurativna stomatologija. Recite nam kakvi su Vaši planovi vezani uz plan i program kolegija? Mislite li uvesti kakve promjene?

Program kolegija Restaurativna stomatologija, točnije Restaurativna dentalna medicina, obuhvaća dijagnostiku i terapiju bolesti zubi i potpornih struktura te rehabilitaciju funkcijskih i estetskih potreba pojedinog pacijenta, uz prikaz materijala i njihovih interakcija s tvrdim i mekim zubnim tkivima. Organizirana nastava provodi se tijekom 7 semestara kroz 21 sat predavanja, 15 sati seminara, 270 sati vježbi, od čega je 90 sati pretkliničkih, što ukupno čini 306 sati, najviše sati od svih predmeta. Mislim da ova satnica govori o iznimnoj važnosti predmeta, a također smatram da nisam subjektivna kada kažem da je restaurativna stomatologija, znanja i kompetencije koje se stječu te

Od lipnja 2010. godine kreću prvi ispiti iz predmeta Restaurativna dentalna medicina, kako je definirano kroz ISVU početkom ove akademske godine... U trenutku kada ga nakon 7 semestara praktične i teorijske nastave budu polagali kao samostalan ispit moja su očekivanja doista velika. *

melj rada svakog doktora dentalne medicine. Stoga su određene promjene već napravljanje kako u usklađivanju satnice tako i u koncepciji određenih predavanja, seminara i vježbi. Radi se o disciplini koja se dosta mijenja iz dana u dan u smislu uvođenja novih restaurativnih materijala i postupaka pa je nužno pratiti promjene i uvoditi ih u praktičnu i teorijsku nastavu. Jasno, kritička prosudba temeljena na znanstvenim spoznajama osnovni je kriterij za uvrštavanje novih sadržaja u okvir kolegija.

Mislim da su promjene koje su već vidljive na web stranici predmeta konstruktivne, ali isto tako nije moguće raditi nekakve prevelike iskorake jer je četvrti semestar

odslušan i studenti moraju dobiti sva znanja predviđena prethodnim izvedbenim planom. Sustavno uvođenje e-učenja koje obuhvaća uporabu novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija, osnova je usavršavanja obrazovnog procesa u kojem se ističe i podupire aktivna suradnja nastavnika i studenata. Ovakav način će zasigurno kvalitetno dopuniti i unaprijediti obrazovni proces i u Restaurativnoj dentalnoj medicini omogućujući studentima 24 satni pristup nastavnim sadržajima.

Bliži se trenutak kada će prva generacija bolonjaca polagati Restaurativnu stomatologiju kao zaseban predmet. Do sada su je studenti polagali u sklopu kolegija Dentalna patologija. Od čega će se ispit sastojati? Kakva su Vaša očekivanja?

Od lipnja 2010. godine kreću prvi ispiti iz predmeta Restaurativna dentalna medicina, kako je definirano kroz ISVU početkom ove akademske godine. Iz dosadašnjeg iskustva ispitivača ispita Dentalna patologija, mislim da su studenti uvijek dio iz područja Restaurative pripremali jako dobro. U trenutku kada ga nakon 7 semestara praktične i teorijske nastave budu polagali kao samostalan ispit moja su očekivanja doista velika. Naime, u jako puno ispita koje sam održala rijetko sam se razočarala u studentima. Možda je to zbog toga što nakon svih opće-medicinskih predmeta konačno polažu nešto «bliško» im, odnosno ono zbog čega su studirali. Vjerojatno sam subjektivna kada ovo kažem, ali iz vlastitog iskustva kao student zapravo sam se najprije «okuražila» u «Restaurativni», to je bilo prvo što smo mogli od početka do kraja napraviti sami. S druge strane, znanja koja se stječu u suvremenoj adhezijskoj restaurativnoj dentalnoj medicini, primjenjiva su u gotovo svim ostalim granama struke, pa je stoga ispit doista iznimno bitan. Ispit će se sastojati od praktičnog dijela koji predmnijeva jedan od zahvata iz područja predmeta i nakon uspješnog praktičnog dijela slijedi teorijski dio ispita.

Vječno pitanje koje većinu studenata zanima je literatura. Od kuda učiti i kako se kvalitetno pripremiti za ispit? Što bi ste im savjetovali kod pripremanja za ispit?

Literatura je navedena na detaljno razrađenoj web stranici predmeta. Osnovna literatura je Jozo Šutalo i sur. Patologija i terapija tvrdih zubnih tkiva. Knjiga je dostatna za područje sastava i histologije tvrdih zubnih tkiva, terapije tvrdih zubnih tkiva tradicionalnim materijalima, opisa radnog mjesta, sterilizacije, temeljna načela izrade kaviteta, i osnovnih podataka o instrumentariju, materijalima i postupcima, ali kako su materijali vjerojatno najdinamičniji dio tehnologije, tako su i nove spoznaje navedene u zasebnim poglavljima i člancima koja se nalaze na našoj web stranici. Naravno, u ispitnu literaturu spada i dodatna literatura, strani, ali vrlo jasni udžbenici iz kojih će biti preporučena određena poglavlja gdje ćete naći sve odgovore na ispitna pitanja koja su Vam dostupna. Ono što sigurno mogu obećati je da ćete do početka ispitnih rokova sve tekstove imati na stranici predmeta. Moj je cilj bio napisati udžbenik iz Restaurativne adhezijske dentalne medicine, ali kako sam postala prodekan i voditelj poslijediplomskog doktorskog studija - Dentalna medicina, osnovna mi je obveza bila ishoditi dopusnicu za izvođenje doktorskog studija. Nadam se da će rukopis ipak ugledati svjetlo dana u nekoj bližoj budućnosti jer pisanje stručne literature smatram jednim od prioritarnih, ne samo zadataka, nego i obveza sveučilišnih profesora. Do tada, pod nastavnim tekstovima na stranici predmeta pronaći ćete zanimljive tekstove koji pokrivaju većinu ispitnog fundusa, a svakodnevno će se tekstovi nadopunjavati.

Već je prošlo pet godina od uvođenja Bolonje. Koliko ste vi zadovoljni s njenim provođenjem? Ima li još prostora za napredak?

Europa znanja danas je nametnuta kao nezamjenjiv čimbenik razvoja. Nastajanje globalnog tržišta visokog školstva zadnjih godina prošlog stoljeća potaknulo je međunarodnu konkurentnost, pa i spoznaju o potrebi jačanja položaja europskog visokog školstva. S Bolonjskom deklaracijom ministara zemalja EU od lipnja 1999. godine započeo je proces stvaranja Europskog visokoobrazovnog područja, sa svrhom da postane u potpunosti djelatno do 2010. godine. Dosta

mi je teško odgovoriti na ovo pitanje, slojevito je i kompleksno. Bolonja je zamišljena izvrsno. Temeljne pretpostavke su doista vrhunski određene od sustava jasno razumljivih i usporedivih stupnjeva znanja, europskog bodovnog sustava ECTS, promicanja mobilnosti, osiguranja kvalitete, EU suradnje do cjeloživotnog obrazovanja. Stavljanje studenta u središte sustava, Vaše uključivanje u proces odlučivanja i rad studentskih udruga pretpostavke su za ostvarenje svih želja studenata. Naravno da prostora za napredak uvijek ima. Kao što danas mene intervjuirate jer ne znate što Vas čeka, jer ste prva generacija i nama nastavnicima ste prva generacija koja studira po novim uvjetima i mi se također prilagođavamo. Dat ću Vam primjer ispita iz Karijesologije. Kada studenti koji još studiraju po starom dođu na ispit iz Dentalne patologije, dio iz Karijesologije koji im je bri-

ljantno napisan u knjizi znaju najbolje, to im je najlakši dio ispita. Kada su došli "Bolonjci" na zaseban ispit iz Karijesologije, taj najjednostavniji dio nekadašnjeg skupnog velikog ispita znaju puno lošije. Definitivno da bi studentima moralo biti daleko lakše polagati tri zasebna ispita od jednog ogromnog. Postavlja se pitanje, zašto je onda problem naučiti zasebni ispit "Karijesologiju"? Zsigurno odgovor nije u tome da su studenti mlađi, da nisu prošli kliničke vježbe i slično. Vjerojatni-

Europa znanja danas je nametnuta kao nezamjenjiv čimbenik razvoja. Nastajanje globalnog tržišta visokog školstva zadnjih godina prošlog stoljeća potaknulo je međunarodnu konkurentnost... *

je je za pretpostaviti da možda omalovaže i lošije se pripreme za manji ispit jer se u to doba troše na polaganje temeljnih ispita. Dakle, mislim da ćemo se s vremenom svi uigrati i prevladati neke probleme na koje trenutačno nailaze i studenti i nastavnici.

Bolonjski proces u teoriji donosi mnoge prednosti. Problem je uvijek realizacija teorije u praksi. Mislite li da studenti koji studiraju po Bolonji više profitiraju u odnosu na one koji još studiraju po starom sistemu ili mislite da će više profitirati generacije koje su tek upisale?

Jasno da mislim kako je prva generacija Bolonjaca u najnezahvalnijem položaju jer prolazi „dječje bolesti“ novog režima, ako ni zbog čega, prva je generacija koja studira 6 godina. Međutim, smatram da velika većina nastavnika ulaže ogromne napore kako bi studentima maksimalno

olakšali studiranje i pružili im najviše u uvjetima u kojima radimo. Primjerice, u predmetu Restaurativna dentalna medicina isti nastavnik u jednom danu 7 puta održava isti seminar kako bi studenti imali više mogućnosti za stjecanje znanja, komunikaciju u manjim skupinama i bolju izmjenu informacija s nastavnikom. Ja spadam u one koji su uvijek imali visoko mišljenje o našem fakultetu i u doba kad sam ja studirala i sada kada sam redoviti profesor i prodekan. Stomatološki fakultet ima doista dugu tradiciju, uvijek smo bili dobro ocjenjivani i od strane vanjskog vrednovanja pa ako hoćete i na Londonskoj ministarskoj konferenciji o Bolonjskom procesu u svibnju 2007, kada je, prema izvješću o provedbi Bolonjskog procesa u 46 zemalja, Republika Hrvatska iznimno napredovala i visoko ocijenjena prosječnom ocjenom četiri. Za čak pet područja, od ukupno 12, dobila je najvišu ocjenu 5. Naravno da svaki fakultet ima svoje specifičnosti i da je ovo ocjena cijelog sustava visokog obrazovanja u zemlji. Upravo zbog toga i mislim da su neki teorijski postulati Bolonjskog procesa na našem fakultetu realizirani u praksi već od ranije što se ogleda u praktičnoj orijentaciji fakulteta i radu u manjim vježbovnim skupinama. Ono na čemu definitivno treba poraditi je, osim uvođenja bodovnog sustava (ECTS) u integriranom studiju kao i u oba poslijediplomska studija koji imamo, uvesti akumuliranje bodovanja i izvanškolskog obrazovanja kroz cjeloživotno obrazovanje (lifelong learning), promicanje europske suradnje u osiguranju kvalitete, promicanje mobilnosti i prevladavanja zapreka u kretanju kako studenata tako i nastavnika. Kada sve pretpostavke Bolonje profunkcioniraju u praksi, sigurna sam da će generacijama koje dolaze biti

Izabrali ste prekrasan poziv, intrigantan i dinamičan posao koji Vam može pružiti iznimno puno zadovoljstva. Savjetovala bih Vam da učite i polažete ispite što ranije u prvim mogućim rokovima jer je tako zaista najlakše, a u konačnici ćete imati najmanje stresa...

lakše jer će se sustav uskladiti. Koliko će tko profitirati mislim da ovisi o mnogim čimbenicima neovisno po kojem sustavu studiraju.

Kako bi usporedili studij stomatologije kada ste ga Vi studirali i danas? Kada bi mogli birati kada bi radije studirali?

U dijelu mog studiranja, u ratno doba, bilo nas je puno na godini zbog velikog broja studenata sa Sarajevskog fakulteta pa nas je stoga i na vježbama bilo više nego Vas danas. U tom smislu, kada kompariramo, barem na vježbama iz Restaurativne dentalne medicine i endodoncije, imate prigodu više raditi. Osim toga informacije su puno dostupnije, radi se u manjim skupinama, ima puno više seminara i direktnog kontakta s nastavnicima. Nebrojeno puta sam dobila e-mailove od studenta s različitim upitima, moja vrata su uvijek otvorena, uvijek sam spremna za komunikaciju, podupirem svaki interes studenata za znanstveno-istraživački rad od radova za Rektorsku nagradu do publikacija u različitim časopisima. U vrijeme mog studiranja, premda se smatram mladom i nisam iz doba kada su profesori predavali u frakovima i pisali na ploči kredom, nije bilo baš uobičajeno da profesoru pokucate na vrata, osim u strogo određenim terminima konzultacija. Teško je reći kada bih mogla birati kada bih radije studirala. Danas o tome ne razmišljam, svako vrijeme nosi svoje pro i contra, a znanstveno nastavni kadar ima obvezu učenja i usavršavanja tijekom cijelog života.

Nakon završenog studija, jeste li se osjećali spremnom za rad?

Mislim da svi zapravo kad smo jako mladi nismo niti svjesni svega što ne znamo. Ja sam bila studentica koja je doista uživala studirati. Bili smo izvrsno društvo na godini! Jedni drugima bili smo inspiracija za rad, a s druge strane uživali smo u zajedničkim druženjima. Tijekom studija uvijek sam željela raditi s pacijentima i u tom sam smislu doista profitirala. Što se učenja tiče, bila sam vrijedna i svaku godinu „očistila“ do ljeta pa sam preko ljeta uvijek negdje vježbala raditi od tadašnjih Domo-va zdravlja do praktičnih tečajeva. Mislim da naš fakultet, za razliku od mnogih, doista osposobi studenta za rad, ali moram

naglasiti da apsorpcija znanja ovisi i o samom studentu. Sada kada razmišljam o 1992. kada sam diplomirala i počela raditi čini mi se da sam bila dosta hrabra. Mlada, ambiciozna glava nekada ne vidi opasnosti u poslu, ali entuzijizam, oprez i želja za radom i znanjem uvijek daju dobre rezultate. Dok studirate iskoristite svaku prigodu da naučite što više, jer ako to želite, mislim da za to imate mogućnosti.

Bliži se ulazak Hrvatske u EU. Mislite li da naši današnji studenti stomatologije i kolege koje su tek završile mogu u znanju i radu konkurirati studentima i kolegama iz Europe?

Danas su studenti doista u središtu sustava visokog obrazovanja i na Vama je da, u okolnostima u kojima jeste, izvučete maksimum od znanstveno nastavnog i suradničkog osoblja. S druge strane studenti imaju ranu mogućnost uvođenja u znanstveni rad, rada u sklopu projekata, međunarodne razmjene studenata i djelovanje u raznim studentskim udrugama kao i u Vijeću fakulteta. Prema tome, ravnopravno sudjelujete u kreiranju i znanstvenog i nastavnog procesa i u provođenju Bolonje.

Cilj Bolonjskog procesa, između ostalog je uspostaviti Europski prostor visokog obrazovanja koji bi trebao osigurati pokretljivost i zapošljivost građana. Stoga sam vrlo optimistična kada razmišljam o znanju i konkurentnosti naših mladih doktora. Ova pitanja koja ste mi postavili pokazuju Vašu iznimnu zrelost, znanje, ali i promišljanje o sebi samima i o generaciji koju predstavljate i za Vašu se budućnost ne bojim.

Za kraj imate li što poručiti ili savjetovati sadašnjim i budućim studentima stomatologije, a i mlađim kolegama?

Izabrali ste prekrasan poziv, intrigantan i dinamičan posao koji Vam može pružiti iznimno puno zadovoljstva. Savjetovala bih Vam da učite i polažete ispite što ranije u prvim mogućim rokovima jer je tako zaista najlakše, a u konačnici ćete imati najmanje stresa, a najviše vremena za život i uživanje uz studiranje!